

VNITŘNÍ PŘEDPIS 04

Vydání č.:2

Výtisk č.:1

Č.j.: VÚVeL 2391/2023

ETICKÝ KODEX zaměstnanců

Výzkumného ústavu veterinárního lékařství, v. v. i.

	Jméno / funkce	Datum	Podpis
Schválil	ředitel VÚVeL	18. 4. 2023	
Přezkoumal	Ing. Jan Rázek	18. 4. 2023	
Zpracoval	Ing. Jiří Kolísek	17. 4. 2023	

Účinnost dokumentu: 1. 5. 2023

	VNITŘNÍ PŘEDPIS 04	Účinnost: 1.5.2023	Vydání: 2	Výtisk: 1
	Etický kodex zaměstnanců VÚVeL	Strana: 2 z 9		

1 Účel

Tímto Etickým kodexem se stanoví etické zásady chování všech zaměstnanců VÚVeL, vyžadované způsoby jednání, které v rámci tohoto kodexu vyjadřuje a uplatňuje.

2 Rozsah platnosti

Tento Etický kodex je závazný v plném rozsahu pro zaměstnavatele a všechny zaměstnance VÚVeL. Zaměstnavatele zastupuje ve věcech pracovně právních ředitel VÚVeL. Na zaměstnance pracující na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr se tento etický kodex vztahuje rovněž, pokud to neodporuje zvláštní povaze těchto vztahů vyplývajících z jejich úpravy v zákoníku práce.

3 Definice pojmů a zkratk

- VÚVeL – Výzkumný ústav veterinárního lékařství, v. v. i.
- Ředitel VÚVeL – statutární orgán
- AI – Artificial Intelligence
- GPT – GUID Partition Table (v informatice standard pro popis členění pevného disku)
- ChatGPT – chatbot spuštěný firmou OpenAI

4 Odpovědnost

Zpracovatel dokumentu je odpovědný za vypracování, jeho průběžnou aktualizaci a kontrolu.

5 Vlastní text

Preambule

Výzkumný ústav veterinárního lékařství, v. v. i. (VÚVeL) se hlásí k platným a všeobecně uznávaným morálním i formálním zásadám chování jednotlivců a skupin ve vyspělé společnosti s přihlédnutím k charakteru vědecké a výzkumné práce v souladu s platnými zákony a legislativními normami. Stanovené etické principy a vyžadované způsoby jednání, které v rámci tohoto kodexu VÚVeL vyjadřuje a uplatňuje, jsou plně v souladu s Evropskou chartou pro výzkumné pracovníky a Kodexem chování pro přijímání výzkumných pracovníků.

Článek 1 Společné zásady

- 1) Etický kodex (dále jen kodex) stanovuje etické zásady chování zaměstnanců VÚVeL a pro společně sdílené hodnoty definuje jednotné chápání jejich projevů v každodenní pracovní praxi.
- 2) Etický kodex je závazným dokumentem pro zaměstnavatele a všechny zaměstnance.
- 3) Zaměstnavatel se zavazuje dodržovat právní předpisy garantující zaměstnancům takové pracovní podmínky a prostředí, které umožňují bezpečný výkon práce. Podobně zaměstnavatel přistupuje k prevenci rizika násilí a obtěžování na pracovišti.
- 4) Od partnerů, zákazníků, dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů se očekává, ať už působí v jakékoliv oblasti své činnosti, že budou jednat ve shodě s principy vyjádřenými tímto kodexem.

	VNITŘNÍ PŘEDPIS 04	Účinnost: 1.5.2023	Vydání: 2	Výtisk: 1
	Etický kodex zaměstnanců VÚVeL	Strana: 3 z 9		

- 5) Podporovat požadované mravní standardy, vytvářet pozitivní pracovní a mezilidské prostředí a předcházet střetům zájmů či konfliktním situacím.

Článek 2 Svoboda výzkumu

- 1) K základním svobodám patří svoboda VÚVeL jako výzkumné instituce vytvářet a aplikovat celkovou koncepci rozvoje a realizovat záměry její výzkumné činnosti. Tyto záměry musí být uskutečňovány ve shodě s obecnými morálními principy a ve shodě s obecně uznávanými etickými zvyklostmi.
- 2) Výzkumnou svobodou zaměstnanců se rozumí především svobodná vůle a rozhodování ve výzkumu, svoboda vědeckého zkoumání včetně volby problematiky a metodiky výzkumu v plném souladu s koncepcí rozvoje všech aspektů činnosti VÚVeL.
- 3) Zásadním principem výzkumné svobody zaměstnance je svobodné vyjádření názoru a záruka svobodné komunikace.

Článek 3 Obecné požadavky etického jednání zaměstnanců

- 1) Při výkonu práce se na pracovišti i mimo pracoviště řídí mravními principy a zásadami obecně uznávanými ve společnosti.
- 2) Respektují lidská práva a základní svobody v souladu se základní listinou práv a svobod, právo na život a zdraví, nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti, svobodu myšlení, svědomí, náboženského vyznání a projevu, i svobodu samostatného vědeckého zkoumání. Ctí svobodu slova, svobodnou výměnu názorů a informací a zásady koležičtosti a spolupráce. Předchází všem jednáním, jež by tato práva a svobody porušovala.
- 3) Odmítají užívání nevědeckých přístupů a diskriminaci jako omezování a poškozování jakýchkoliv sociálních skupin v jejich právech a nárocích, názorech (např. diskriminaci na základě rasy, etnického původu, národnosti, ideologie, náboženského vyznání, víry, světového názoru, věku, pohlaví, sexuální orientace, fyzického handicapu, sociálního původu nebo majetkových poměrů). Vůči všem jednají s respektem, a podporují pozitivní přístup k osobám se specifickými potřebami.
- 4) Zaměstnanci jsou přístupní týmové spolupráci a odborné diskusi uvnitř i mimo VÚVeL, komunikují věcně a otevřeně s oporou v nezpochybnitelných faktech, bez ponižování druhých či znevažování jejich práce a jednání.
- 5) Zachovávají kritický postoj k vlastním poznatkům a výsledkům práce a výzkumu, ale i k výsledkům práce a výzkumu svých spolupracovníků, jsou vždy přístupní diskusi a věcným argumentům. Od svých spolupracovníků vyžadují chování, které je v souladu se zásadami tohoto kodexu.
- 6) Chrání poslání VÚVeL a jednáním se nedopouštějí ničeho, co by mohlo poškodit dobré jméno instituce, kterou nevyužívají pro uplatňování ideologických zájmů, politických tlaků nebo zájmů nátlakových skupin. Nehájí a nekryjí chování, které je v rozporu se zásadami uvedenými v tomto kodexu. Bezodkladně oznamují příslušným autoritám přestupky proti etice v rámci pracovní a výzkumné činnosti.
- 7) Pečují o majetek VÚVeL a používají ho řádně a svědomitě. Nezneužívají jej k soukromým účelům nebo pro osobní prospěch či prospěch třetích osob.

	VNITŘNÍ PŘEDPIS 04	Účinnost: 1.5.2023	Vydání: 2	Výtisk: 1
	Etický kodex zaměstnanců VÚVeL	Strana: 4 z 9		

- 8) Nepřipustí, aby došlo ke střetu zájmu vyplývajícího z postavení na pracovišti VÚVeL, případně na jiných pracovištích, které souvisejí s pracovní činností nebo s oprávněnými zájmy zaměstnavatele. V případě, že taková situace nastane, vhodným způsobem danou skutečnost oznamují příslušným nadřízeným.
- 9) Veškerým činnostem se ve všech fázích věnují zaměstnanci s plným pracovním nasazením. Svě znalosti a dovednosti soustavně prohlubují, zkušenosti a poznatky sdílejí.
- 10) Obhajují svobodu vědeckého myšlení, vyjadřování, výměnu názorů a informací.
- 11) Přijmou-li volenou funkci, členství v akademickém orgánu, výběrové nebo jiné komisi nebo vedoucí funkci, vykonávají ji řádně, transparentně a svědomitě v souladu s tímto kodexem.

Článek 4 Zásady výzkumné činnosti

Výzkumný pracovník VÚVeL:

- a) ve své práci uplatňuje základní etické principy a zaměřuje svůj výzkum na rozšíření hranic vědeckého poznání, výsledky výzkumu mají sloužit k prospěchu společnosti;
- b) výzkumem neohrozí společnost, životní prostředí či kulturní hodnoty,
- c) zohledňuje nejnovější trendy daného oboru, odpovídá za přiměřenost, přesnost a objektivitu použitých metod, aby nedošlo ke zkreslování výsledků výzkumu,
- d) odpovídá za přesnost a objektivitu prováděného výzkumu,
- e) pečuje o primární data a dokumentaci všech podstatných výsledků o jejich přesný popis, ochranu a archivaci,
- f) při zveřejňování poznatků a výsledků odpovídá za jejich úplnost a ověřitelnost, aby postupy i výsledky výzkumné práce mohly být předmětem přezkoumání,
- g) odpovídá za účelné a efektivní využívání prostředků na výzkum a nekopíruje výzkum provedený jinde, pokud není potřebný k ověření, doplnění či porovnání výsledků;
- h) chrání a respektují duševní vlastnictví se zřetelem na uvádění správné afiliace výsledků výzkumné činnosti, nepublikuje výstupy eticky pochybným způsobem, nepřivlastňuje si výsledky práce druhých, nedopouští se plagiátorství,
- i) předává výsledky svého výzkumu nepodléhající utajení odborné veřejnosti a laickou veřejnost s nimi seznamuje až po jejich zveřejnění v odborném tisku, neposkytuje výsledky třetím stranám s cílem osobního prospěchu.

Vedoucí výzkumný pracovník VÚVeL:

- a) vybírá uchazeče o zaměstnání, spolupracovníky a studenty pro práci ve výzkumu na základě nestranného hodnocení jejich intelektuálních, odborných, charakterových i kreativních předpokladů,
- b) předává své znalosti, dovednosti a principy chování ve výzkumu,
- c) rozvíjí nezávislé a kritické myšlení studentů a podřízených pracovníků a respektuje právo na jejich svobodné vyjádření názorů na výzkum a jeho výsledky,
- d) podporuje výzkumnou a publikační aktivitu svých podřízených pracovníků a studentů i jejich další kvalifikační a kariéerní rozvoj, výsledky jejich práce hodnotí objektivně v souladu s odbornými hledisky a zdrží se jakéhokoliv diskriminačního jednání,

	VNITŘNÍ PŘEDPIS 04	Účinnost: 1.5.2023	Vydání: 2	Výtisk: 1
	Etický kodex zaměstnanců VÚVeL	Strana: 5 z 9		

- e) nevyžaduje od spolupracovníků a studentů činnosti, které patří k jeho vlastním povinnostem, a neklade na ně požadavky nepřiměřené jejich schopnostem a možnostem,
- f) důsledně vyvozuje závěry z neetického chování podřízených pracovníků a řeší je dle pracovněprávních postupů v souladu s platnými vnitřními předpisy a zákony.

Článek 5

Zásady publikování výsledků výzkumu

Autor vědecké publikace:

- a) uvádí jen vlastní, exaktně získaná data, nedopouští se plagiátorství,
- b) může být uveden jako autor nebo spoluautor publikace, pokud tvůrčím způsobem přispěje k jejímu vzniku, např. k návrhu studií a pokusů a k jejich provedení, k analýze, interpretaci, teoretickému zpracování či modelování dat nebo k sepsání publikace, a pokud se spoluautorstvím souhlasí,
- c) získaná data uvádí bez zkreslení a nepřizpůsobuje je původní pracovní hypotéze, pokud v průběhu následujícího výzkumu objeví chybu ve svých již publikovaných výsledcích, provede odpovídající kroky k nápravě,
- d) v publikaci uznává vědecký přínos svých předchůdců a kolegů ke zkoumanému problému, na který přímo navazuje, při citaci nálezů a poznatků jiných autorů uvádí zřetelný odkaz na příslušný zdroj,
- e) nepublikuje tatáž data se stejnou interpretací opakovaně, nevytváří účelové publikace a nefragmentuje výsledky výzkumu do více publikací na úkor jejich kvality,
- f) při každém citování jiných autorů uvede odkaz na informační zdroj, při uvádění poznatků jiného autora vyjádří původní myšlenku bez vědomého zkreslení,
- g) cituje i podstatné práce, které nepotvrzují jeho domněnky a interpretace výsledků,
- h) nepublikuje eticky pochybným způsobem a nevyužívá eticky pochybných publikačních platforem (např. predátorské časopisy),
- i) publikuje s cílem předat nové výsledky a poznatky odborné veřejnosti, nepublikuje pouze za účelem vykazání prací jako vědeckých výstupů.

Článek 6

Autorství a spoluautorství publikace

Autorství nebo spoluautorství publikace náleží výzkumnému pracovníkovi, který splnil alespoň jednu z uvedených podmínek:

- a) vytvořil návrh strategie výzkumu, vypracoval koncepční model, nebo přispěl svoji duševní činností k tvůrčímu procesu vedoucímu k výslednému dílu,
- b) získal a zpracoval data, podílel se na analýze dat nebo interpretaci výsledků takovým způsobem, že přispěl k vědecké hodnotě publikace,
- c) napsal část rukopisu, do něhož vložil své myšlenky nebo spojil ve vyšší celek různá teoretická východiska a tím podstatně ovlivnil kvalitu publikovaných výsledků.

	VNITŘNÍ PŘEDPIS 04	Účinnost: 1.5.2023	Vydání: 2	Výtisk: 1
	Etický kodex zaměstnanců VÚVeL	Strana: 6 z 9		

Článek 7

Základní povinnosti při ochraně duševního vlastnictví

Všichni zaměstnanci VÚVeL, zaměstnaní v hlavním pracovním poměru nebo pracující na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr jsou povinni střežit a ochraňovat veškeré duševní vlastnictví ústavu, jakož i práva s nimi spojená.

1. Zaměstnanec je povinen zdržet se jakéhokoliv jednání, které je nebo by mohlo být v rozporu s oprávněnými zájmy VÚVeL ve vztahu k tomuto duševnímu vlastnictví, dále zaměstnanec dbá na to, aby veškeré duševní vlastnictví, které je majetkem VÚVeL nebo k němuž má ústav licenční, zástavní nebo jiné právo, bylo využíváno pouze pro potřebu ústavu a v jeho oprávněném zájmu.
2. Zaměstnanec je povinen dbát, aby při plnění povinností vyplývajících z jeho pracovního poměru a ani z jiné činnosti prováděné pod jménem VÚVeL nedocházelo k porušování práv k duševnímu vlastnictví třetích osob.

Článek 8

Zásady pro posuzovatelskou, hodnotící, oponentskou a expertní činnost

Výzkumný pracovník:

- a) chrání duševní vlastnictví autorů posuzovaných rukopisů, návrhů projektů a zpráv; nepoužívá údaje obsažené v hodnocených podkladech k jinému účelu než k vypracování odborného posudku a neposkytuje je třetí osobě,
- b) neprodlužuje záměrně hodnocení posuzované práce, aby dosáhl vlastních výhod či výhod pro třetí osobu,
- c) expertní stanoviska vyhotovuje zodpovědně a pouze z oblasti svého oboru a nepodléhá vnějším tlakům, které by mohly ovlivnit vyznění tohoto stanoviska,
- d) při hodnotitelských řízeních vychází z objektivních kritérií, dodržuje pravidla zadavatele a vyžaduje totéž od ostatních účastníků řízení.

Článek 9

Etické aspekty umělé inteligence ve výzkumu

Pro zajištění odpovědného a etického používání jazykových modelů řízených umělou inteligencí (AI), jako je GPT ve vědě a výzkumu včetně následného publikování výsledků, je především vždy zásadní: zajistit etické, transparentní a odpovědné používání těchto technologií a respektovat všechny aspekty práce, včetně jejich etických důsledků (autorská práva, citační postupy, atd.). V rámci publikační činnosti odkazujeme vždy na odpovídající zdroje, pokud jsme je použili, a citujeme autory dat včetně dalších zdrojů.

Používání ChatGPT ve výzkumu a problémy, které s jeho použitím vyvstávají, vnímáme především v rovině hrozby plagiátorství, ochrany soukromí, bezpečnosti dat a generování neobjektivních nebo škodlivých dat. Zkreslování získaných výsledků nebo dokonce utajování autorství dat získaných a upravených v modelech řízených umělou inteligencí (AI), jako je např. GPT..., vnímáme jako významnou hrozbu pro integritu vědy a hrubé porušení našeho etického kodexu.

Autoři textů nesou plnou zodpovědnost za využití AI při tvorbě textů a jsou povinni zohlednit různá pravidla různých nakladatelských domů.

	VNITŘNÍ PŘEDPIS 04	Účinnost: 1.5.2023	Vydání: 2	Výtisk: 1
	Etický kodex zaměstnanců VÚVeL	Strana: 7 z 9		

Článek 10

Postup při řešení případů porušování zásad správného chování

Neslučitelné se zásadami etického chování ve výzkumné nebo pracovní činnosti se považuje zejména: podvod, podvrh, plagiátorství, falšování, zkreslování, záměrný klam a odcizení ve všech fázích procesu výzkumné práce od záměru až ke zveřejnění výsledků nebo při výkonu jakýchkoliv pracovních činností souvisejících s výkonem práce.

Porušení zásad etického jednání se řeší:

- a) přímo na pracovišti VÚVeL na úrovni organizační struktury instituce, vždy o jeden stupeň vyšší, než ve kterém se spory vyskytly,
- b) sestavuje se Etická komise VÚVeL, která bude určena a svolána v případě potřeby a pokud je řešení nad rámec příslušného oddělení nebo pokud účastníci sporu nejsou spokojeni se závěry přijatými odpovědným vedoucím,
- c) v součinnosti všech zúčastněných stran, vždy je v maximální míře zohledněna citlivá povaha věci s nejvyšší možnou ochranou soukromí,
- d) závěry řešení musí být oznámeny všem zúčastněným a obsahovat opatření vedoucí k nápravě, pokud je porušení etiky zjištěno. Při řešení se vychází z ustanovení zákoníku práce.

6 Seznam záznamů

- * Nejsou formuláře

7 Související dokumenty a odkazy

- * Evropská charta pro výzkumné pracovníky
https://cdn2.euraxess.org/sites/default/files/brochures/kina21620b1c_cs.pdf
- * Kodex chování pro přijímání výzkumných pracovníků
https://cdn2.euraxess.org/sites/default/files/brochures/kina21620b1c_cs.pdf
- * zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných institucích, v platném znění
- * zákon č. 121/2000 Sb. - Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění (autorský zákon)
- * zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění (zákoník práce)
- * Směrnice č. 11 - Interní protikorupční program
- * Směrnice č. 02 - Systém ochrany duševního vlastnictví VÚVeL
- *

8 Kontrola a aktualizace

Kontrolu a aktualizaci tohoto interního předpisu provádí 1x ročně zpracovatel. První kontrola bude provedena rok po vydání této směrnice.

Povinností každého zaměstnance organizace je neustále sledovat jeho aktuálnost a funkčnost a upozornit zpracovatele na její nedostatky a potřebu změn.

9 Přílohy

- * Nejsou přílohy.

